

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA. 410.002.03.2019

Pan
Lesław Złotowicz
Prezes Zarządu
Zabrzańskiego Przedsiębiorstwa
Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
ul. Johanna Goethego 3
41-800 Zabrze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/021 – Efektywność energetyczna gospodarki

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. ¹ , ul. Johanna Goethego 3, 41-800 Zabrze
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lesław Złotorowicz, Prezes Zarządu od 25 maja 2001 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja obowiązku uzyskania oszczędności energii. 2. Wykorzystanie środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. 3. Efekty wykorzystania pomocy. 4. Wykonanie audytu energetycznego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2014-2018 z uwzględnieniem zdarzeń mających miejsce poza okresem objętym kontrolą a mających wpływ na przedmiot kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Aleksander Górniak, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LKA/7/2019 z 3 stycznia 2019 r.

(akta kontroli str.1-3)

---

¹ Dalej: „Spółka” lub „ZPEC”.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489.; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka w okresie objętym kontrolą wywiązywała się z obowiązku uzyskania oszczędności energii w ilościach i w sposób określony w obowiązujących wówczas ustawach z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej⁴ oraz z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej⁵. Zrealizowane w tym okresie projekty związane z modernizacją sieci służącej do przesyłu ciepła przysłużyły się uzyskaniu oszczędności energetycznych w zakładanych wielkościach.

Spółka podejmowała działania celem pozyskania środków zewnętrznych na wsparcie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej jej działalności. Dzięki tym działaniom dwa z trzech ww. przedsięwzięć mających skutkować zmniejszeniem zużycia energii finalnej w wysokości 169,403 ton oleju ekwiwalentnego (toe), są realizowane z wykorzystaniem środków unijnych pozyskanych w 2018 r. Należy jednak wskazać, że działania podejmowane w celu pozyskania środków zewnętrznych nie były w pełni skuteczne, gdyż w 2016 r., trzy wnioski Spółki na dofinansowanie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej świadczonych przez nią usług zostały odrzucone, gdyż załączona do nich dokumentacja nie spełniała wymogów dysponenta środków.

Dwa przedsięwzięcia, współfinansowane ze środków zewnętrznych, objęte szczegółową analizą w ramach niniejszej kontroli, zostały ujęte w *Planie rozwoju przedsiębiorstwa* i realizowane były zgodnie z zatwierdzonymi przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach⁶ harmonogramami, a zakres wykonanych prac odpowiadał celom określonym w umowach.

---

³Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴Dz. U. z 2015 r. poz. 2167, ze zm.; dalej: „ustawa z 2011 r. o efektywności energetycznej”.

⁵Dz. U. z 2016 r. poz. 831, ze zm.; dalej: „ustawa z 2016 r. o efektywności energetycznej”.

⁶Dalej: „WFOŚiGW”

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wsparcie finansowe działań poprawiających efektywność energetyczną.

1.1. Realizacja obowiązku uzyskania oszczędności energii.

Opis stanu faktycznego

Spółka w okresie objętym kontrolą prowadziła działalność gospodarczą w oparciu o koncesje na obrót ciepłem⁸, przesyłanie i dystrybucję ciepła⁹ oraz na jego wytwarzanie¹⁰ ważne do końca 2025 r.

Spółka posiadała zatwierdzone przez Zgromadzenie Wspólników *Plany rozwoju przedsiębiorstwa* na lata 2013 – 2015 i 2016 – 2018, sporządzone zgodnie z postanowieniami art. 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*¹¹.

Zgodnie z definicją określoną w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo Przedsiębiorców*¹², ZPEC było średnim przedsiębiorcą, a tym samym, zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej nie było zobowiązane do przeprowadzania audytu energetycznego przedsiębiorstwa.

(akta kontroli str. 38-53, 4-22, 23-37)

Do dnia 30 września 2016 r. zagadnienia związane z obowiązkiem uzyskania oszczędności energii regulowała ustawa z 2011 r. o efektywności energetycznej. Zgodnie z art. 12 ust. 1 tej ustawy, Spółka zobowiązana była uzyskać i przedstawić do umorzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki¹³, świadectwo efektywności energetycznej, o wartości wyrażonej w toe¹⁴, nie większej niż 3 % ilorazu: kwoty przychodu ze sprzedaży ciepła odbiorcom końcowym, osiągniętego za dany rok, w którym obowiązek ten był realizowany i jednostkowej opłaty zastępczej, bądź uiścić opłatę zastępczą. Wymagana wielkość energii pierwotnej, wynikająca z obowiązku oszczędzania w okresie 2014 r.– III kwartały 2016 r. przedstawiała się następująco:

- w 2014 r. – 338,52 toe,
- w 2015 r. – 360,50 toe,
- za III kwartały 2016 r. – 237,22 toe.

(akta kontroli str. 92, 135, 234)

W okresie tym Spółka, celem rozliczenia obowiązku oszczędzania energii pierwotnej, przedłożyła Prezesowi URE do umorzenia świadectwa efektywności energetycznej odpowiadające ilości zaoszczędzonej energii, o wartościach wyrażonych w toe odpowiednio:

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Koncesja Nr OCC/56/198/U/OT-2/98/JS z dnia 7 października 1998 r. (ze zmianami). Ostatnia zmiana – decyzja z dnia 29 sierpnia 2007 r. Nr OCC/56-ZTO/198/W/OKA/2007/Rz. Koncesja ważna do dnia 15 października 2025 r.

⁹ Koncesja nr PCC/175/198/U/OT-2/98/JS z dnia 7 października 1998 r. (ze zmianami). Ostatnia zmiana – decyzja z dnia 29 sierpnia 2007 r. Nr PCC/175-ZTO/198/W/OKA/2007/RZ. Koncesja ważna do dnia 15 października 2025 r.

¹⁰ Koncesja nr WCC/159/198/U/OT-2/98/JS z dnia 7 października 1998 r. (ze zmianami). Ostatnia zmiana – decyzja z dnia 7 stycznia 2015 r. Nr WCC/159-ZTO-B/198/W/OKA/2014/RZ. Koncesja ważna do dnia 15 października 2025 r.

¹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 755, ze zm.

¹² Dz. U. z 2018 r. poz. 646, ze zm.

¹³ Dalej: „URE”.

¹⁴ Toe - tona oleju ekwiwalentnego, to energetyczny równoważnik jednej metrycznej tony ropy naftowej o wartości opałowej 10.000 kcal/kg (1 toe = 41 868 kJ lub 11 647 kWh).

- za 2014 r. – 70 toe (pięć certyfikatów), co stanowiło 20,7 % ilości energii pierwotnej wynikającej z obowiązku oszczędzania. Certyfikaty zostały pozyskane przez Spółkę w wyniku przetargu zorganizowanego przez Prezesa URE, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z 2011 r. o efektywności energetycznej, za realizację przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. Trzy certyfikaty Spółka otrzymała w 2013 r. za zrealizowane w latach poprzednich przedsięwzięcia ograniczające straty energii o wartości w toe: 3¹⁵, 4¹⁶ i 5¹⁷. Kolejne dwa certyfikaty Spółka pozyskała w 2015 r. o wielkościach 10 toe¹⁸ i 48 toe¹⁹. Pierwszy certyfikat (10 toe) związany był z zrealizowanym przedsięwzięciem dotyczącym ograniczenia strat ciepła w sieciach ciepłowniczych, polegającym na modernizacji poprzez wymianę sieci ciepłowniczych z kanałowych na preizolowane. Wartość inwestycji – 613 137 zł netto. Drugi certyfikat uzyskany w 2015 r. (48 toe), będący przedmiotem rozliczenia za 2014 r., związany był z przedsięwzięciem polegającym na modernizacji izolacji termicznej sieci napowietrznych, której koszt wyniósł 259 608 zł netto.

Pozostałą część wolumenu związanego z obowiązkiem oszczędzania energii, tj. 79,3 % (268,52 toe) została zrealizowana przez Spółkę poprzez uiszczenie opłaty zastępczej w wysokości 268 520 zł;

(akta kontroli str. 54-108)

- za 2015 r. – 44,0 toe (jeden certyfikat), co stanowiło 12,2 % ilości energii pierwotnej wynikającej z obowiązku oszczędzania. Certyfikat²⁰ został pozyskany przez Spółkę w wyniku przetargu zorganizowanego przez Prezesa URE. Dotyczył on inwestycji polegającej na wymianie sieci ciepłowniczych z kanałowych na preizolowane. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 385 854 zł netto. Pozostałą część wolumenu obowiązku oszczędzania energii, tj. 87,8 % (316,50 toe) zrealizowano poprzez uiszczenie opłaty zastępczej w wysokości 316 500 zł;

(akta kontroli str. 109-146)

- za III kwartały 2016 r. – całość obowiązku oszczędzania energii (237,22 toe) zrealizowano poprzez uiszczenie opłaty zastępczej w wysokości 237 220 zł.

(akta kontroli str. 216-241)

Wielkość i sposób obliczania ilości energii wynikającej z obowiązku oszczędzania energii oraz wysokość opłaty zastępczej była zgodna z postanowieniami Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 września 2012 r. w sprawie sposobu obliczania ilości energii pierwotnej odpowiadającej wartości świadectwa efektywności energetycznej oraz wysokości jednostkowej opłaty zastępczej²¹. Ponadto Spółka, dokonując ww. wyliczeń w każdym roku posiłkowała się wytycznymi Prezesa URE w tym zakresie.

(akta kontroli str. 209-225)

W okresie od IV kwartału 2016 r. do końca 2018 r. Spółka, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, zobowiązana była uzyskać w każdym roku oszczędność energii finalnej w wysokości 1,5 % ilości ciepła, sprzedanego w danym roku odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci, pomniejszonej o ilość energii zaoszczędzonej przez odbiorców końcowych.

¹⁵ Nr PL00024/1/00198/1-2012,

¹⁶ Nr PL00025/1/00198/1-2012,

¹⁷ Nr PL00026/3/00198/1-2012,

¹⁸ Nr PL00196/3/00198/1-2013,

¹⁹ Nr PL00197/3/00198/1-2013,

²⁰ Nr PL00404/3/00198/1-2014,

²¹ Dz. U. z 2012 r. poz. 1039,

W okresie tym odbiorcy końcowi nie przedkładali Spółce oświadczeń, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, tj. o zakończeniu przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej, w wyniku którego uzyskana została oszczędność energii finalnej w ilości nie mniejszej niż 10 toe. W związku z powyższym wymagana wielkość energii finalnej wynikająca z obowiązku oszczędzania stanowiła wyłącznie 1,5 % ilości ciepła sprzedanego w danym roku odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci i przedstawiała się następująco:

- za IV kwartał 2016 r. – 135,1135 toe,
- za 2017 r. – 355,279 toe,
- za 2018 r. – 330,734 toe.

(akta kontroli str. 226, 277, 287)

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, Spółka mogła zrealizować obowiązek uzyskania oszczędności energii, poprzez:

- wykonanie przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej u odbiorcy końcowego, w wyniku którego zostanie uzyskana oszczędność energii finalnej w wysokości 1,5 %, potwierdzona audytem efektywności energetycznej (art. 10 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy);
- uzyskanie i przedstawienie do umorzenia Prezesowi URE świadectwa efektywności energetycznej (art. 10 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy);
- uiszczenie opłaty zastępczej (art. 11 ust. 1 ww. ustawy).

W okresie od początku IV kwartału 2016 r. do końca 2018 r. Spółka nie realizowała obowiązku uzyskania oszczędności energii poprzez wskazanie przedsięwzięć, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, tj. nie wskazywała przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej zrealizowanych u odbiorcy końcowego.

Jak wyjaśnił Zarząd Spółki, w okresie od IV kwartału 2016 r. do końca 2018 r. Spółka zrealizowała przedsięwzięcie służące poprawie efektywności energetycznej u odbiorców końcowych, których efekty będą możliwe do zwymiarowania dopiero w 2019 r., wtedy też Spółka wystąpi do nich z wnioskiem o stosowne dokumenty, aby móc zrealizować obowiązek uzyskania oszczędności energii, poprzez wskazanie przedsięwzięć, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej.

W okresie za IV kwartał 2016 r. do końca 2018 r. rozliczona ilość zaoszczędzonej energii (1,5 %), wynikająca z umorzonych świadectw efektywności energetycznej i uiszczonych opłat zastępczych wynosiła odpowiednio:

- w IV kwartale 2016 r. – 94,595 toe (dwa świadectwa), co stanowiło 70% wymaganej ilości energii finalnej wynikającej z obowiązku oszczędzania. Umorzone zostały świadectwa wydane w 2016 r. na 24 toe²² i część świadectwa na 109 toe²³ (70,595 toe). Pierwsze świadectwo pozyskane zostało za realizację inwestycji polegającej na wymianie sieci ciepłowniczych z kanałowych na preizolowane, których koszt wyniósł 1 313 888 zł netto. Drugi certyfikat dotyczył inwestycji polegającej na demontażu węzłów grupowych i zastąpienie ich węzłami indywidualnymi wyposażonymi w pełną automatykę. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 1 580 904,89 zł netto. Powyższe świadectwa, potwierdzające deklarowaną oszczędność energii wynikającą z przedsięwzięć tego samego rodzaju służących poprawie efektywności energetycznej, Spółka

²² Nr PL01631/3/00198/1-2015,

²³ Nr PL01632/1/00198/1-2015,

pozyskała w ramach przetargu ogłoszonego przez Prezesa URE nr 1/2015 z dnia 29 grudnia 2015 r.

Pozostała część obowiązku oszczędzania, wynosząca 40,51 toe (30%), została rozliczona przez Spółkę poprzez uiszczenie opłaty zastępczej w kwocie 40 541 zł, której wysokość była zgodna z maksymalną wysokością określoną w art. 11 ust. pkt 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej (30% obowiązku oszczędzania).

(akta kontroli str. 226, 238-241)

- w 2017 r. – 355,279 toe (100% wielkości wymaganej zostało rozliczone, poprzez umorzenie świadectw efektywności energetycznej). Przedmiotem rozliczenia były m.in. trzy certyfikaty pozyskane przez Spółkę z tytułu realizacji własnych przedsięwzięć, w tym część świadectwa o wartości 109 toe²⁴ (30,405 toe) nierozliczonego w IV kwartale 2016 r., oraz świadectwa o wartości 10 toe²⁵ i 29 toe²⁶. Świadectwo o wartości 10 toe zostało pozyskane przez Spółkę za realizację przedsięwzięcia związanego z wymianą pomp obiegowych w układzie centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej z pomp trójfazowych na pompy jednofazowe z płynną regulacją obrotów w węzłach cieplnych, którego łączny koszt wyniósł 993 044,36 zł netto. Świadectwo o wartości 29 toe Spółka uzyskała za przedsięwzięcie związane z modernizacją izolacji termicznej sieci napowietrznej w obrębie ulic Płaskowickiej i Korczoka, którego łączny koszt wyniósł 193 440,47 zł netto. Ww. świadectwa o wartości 10 toe i 29 toe- potwierdzające deklarowaną oszczędność energii wynikającą z przedsięwzięć tego samego rodzaju służących poprawie efektywności energetycznej–Spółka pozyskała w ramach przetargu ogłoszonego przez Prezesa URE nr 1/2015 z dnia 29 grudnia 2015 r. Pozostała część świadectw efektywności energetycznej o wartości 277,874 toe została pozyskana przez Spółę na Towarowej Gieldzie Energii S.A. w obrocie sesyjnym²⁷.

(akta kontroli str. 282-284, 287-293)

- w 2018 r.- 330,734 toe (100% wielkości wymaganej zostanie rozliczone w terminie do 30 czerwca 2019 r. poprzez umorzenie świadectw efektywności energetycznej). Wszystkie świadectwa efektywności energetycznej zostały już pozyskane przez Spółę na Towarowej Gieldzie Energii S.A. w obrocie sesyjnym²⁸.

(akta kontroli str. 287-288)

Zgodnie z art. 55 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, do dnia 30 czerwca 2019 r. świadectwa efektywności energetycznej, wydane na podstawie ustawy z 2011 r. o efektywności energetycznej, można uwzględnić w realizacji obowiązku uzyskania oszczędności energii wynikającego z art. 10 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej.

Na temat oceny obowiązujących w Polsce mechanizmów wsparcia finansowego działań poprawiających efektywność energetyczną Zarząd Spółki wyjaśnił:

W ocenie Zarządu ZPEC Sp. z o.o. ustawa spełnia swoje zadania zobowiązując podmioty do działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej.

²⁴ Nr PL01632/1/00198/1-2015,

²⁵ Nr PL01634/1/00198/1-2015,

²⁶ Nr PL01633/3/00198/1-2015,

²⁷ W dniu 16 listopada 2017 r. Spółka zakupiła prawa majątkowe odpowiadające 200 toe, w tym 190 toe za kwotę 480,0 zł netto za 1 toe i 10 toe za 479,0 zł netto za 1 toe. W dniu 8 marca 2018 r. Spółka zakupiła prawa majątkowe odpowiadające 80 toe w cenie 690,0 zł netto za 1 toe.

²⁸ W dniu 28 grudnia 2018 r. Spółka nabyła prawa majątkowe odpowiadające 350 toe w tym 250 toe w cenie 320,0 zł netto za 1 toe i 100 toe w cenie 315,0 zł netto za 1 toe.

Spółka nasza jednak niezależnie od obowiązywania ustawy od ponad dwudziestu lat sukcesywnie podejmuje przedsięwzięcia mające na celu efektywność energetyczną stwarzając warunki u odbiorców końcowych do oszczędnej gospodarki ciepłem.

Jednocześnie zauważamy że, zwłaszcza podmioty niezobowiązane jak spółdzielnie, wspólnoty łatwiej potrafiły wykazać i sporządzić audyty wg regulacji starej ustawy, tj. na zadania wykonane niż na zadania planowane i tym samym wystąpić o przyznanie świadectw efektywności energetycznej. To w konsekwencji może spowodować brak świadectw na giełdzie.

Problemem jest brak mechanizmu zmuszającego odbiorcę końcowego do wydania stosownego oświadczenia potwierdzającego osiągnięty efekt dzięki inwestycji realizowanej przez przedsiębiorstwo energetyczne lub stosownych upoważnień.

(akta kontroli str. 358-360)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działania Spółki w zakresie spraw objętych kontrolą.

1.2 Realizacja przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

Opis stanu
faktycznego

Spółka w dniu 5 kwietnia 2017 r. wystąpiła do Prezesa URE z wnioskiem o wydanie świadectwa efektywności energetycznej dla przedsięwzięcia polegającego na wymianie wyeksploatowanej sieci ciepłowniczej kanałowej na nowoczesną w technologii rur preizolowanych w rejonie ul. Armii Krajowej w Zabrze²⁹. Zakres przedmiotowy przedsięwzięcia zawierał się w wykazie przedsięwzięć wskazanych w art. 19 ust. 1 pkt 5 d ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, tj. związane ono było z poprawą efektywności energetycznej poprzez ograniczenie strat w sieciach ciepłowniczych. Zgodnie z audytem efektywności energetycznej, załączonym do wniosku do Prezesa URE, średnioroczna oszczędność energii finalnej związanej z realizacją przedsięwzięcia wyniesie 16,6698 toe. Szacunkowy koszt zadania został ustalony na kwotę 997 344 zł netto (Etap I – 331 459 zł netto i Etap II – 645 886 zł netto) i miał być sfinansowany w całości ze środków własnych Spółki. Planowana we wniosku data zakończenia przedsięwzięcia została ustalona na dzień 31 grudnia 2017 r. Prace związane z realizacją części przedsięwzięcia (Etap II) miały być prowadzone częściowo na terenie należącym do prywatnego przedsiębiorcy, a ich termin uzależniony był od prowadzonych przez niego na tym terenie inwestycji. Zgodnie z deklaracją przedsiębiorcy, wyrażoną w piśmie z dnia 16 stycznia 2019 r., wykonanie niezbędnych prac ziemnych pozwalających na dokończenie przez ZPEC przedsięwzięcia zostanie zakończone w terminie do 10 maja 2019 r. Dotychczasowy koszt zadania (przebudowa odcinka sieci ciepłowniczej o średnicy 2xDn300 - Etap I) wyniósł 351 850 zł netto.

(akta kontroli str. 270-274)

W dniu 5 kwietnia 2017 r., tj. przed zamieszczeniem na stronie internetowej URE wzoru wniosku o wydanie świadectwa efektywności energetycznej, zawierającego dane wymagane ustawą z 2016 r. o efektywności energetycznej i w formie akceptowanej przez URE, Spółka wystąpiła do Prezesa URE z wnioskiem o wydanie świadectwa dla ww. przedsięwzięcia, sporządzonym w oparciu o wytyczne zawarte w ustawie z 2016 r. o efektywności energetycznej.

Wniosek zawierał wszystkie elementy wskazane w art. 20 ust. 4 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej.

²⁹ Przedsięwzięcie to było jedynym, dla którego Spółka wystąpiła z wnioskiem o wydanie świadectwa efektywności energetycznej w oparciu o przepisy ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej.

Do wniosku były załączone wszystkie dokumenty określone w art. 20 ust. 5 ww. ustawy, tj. audyt energetyczny wykonany przez pracowników Spółki oraz oświadczenie, o którym mowa w art. 20 ust. 5 pkt 2 z 2016 r. o efektywności energetycznej.

W dniu 28 sierpnia 2017 r. do Spółki wpłynęło pismo Prezesa URE wzywające do nadesłania, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania, oryginału dokumentu potwierdzającego wniesienie opłaty skarbowej w wysokości 17 zł oraz o uzupełnienie wniosku o dodatkowe dokumenty, tj. o:

- przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania, harmonogramu realizacji planowanego przedsięwzięcia;
- przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania, informacji dotyczącej pomocy publicznej, o którą ubiegał się podmiot, u którego będzie realizowane przedsięwzięcie służące poprawie efektywności energetycznej, poprzez określenie podmiotów udzielających pomoc publiczną wraz ze wskazaniem wysokości pomocy publicznej oraz daty jej udzielenia (podpisania stosownych umów);
- przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania, wyliczenia potwierdzającego spełnienie przez podmiot, któremu przyznano pomoc inwestycyjną, warunku uprawniającego do ubiegania się o świadectwo efektywności energetycznej, o którym mowa w art. 20 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej, czyli wykazanie iż przyznanie tego świadectwa nie spowoduje przekroczenia dopuszczalnej wysokości pomocy publicznej na to przedsięwzięcie, przyjmując, że wartość praw majątkowych wynikających z tych świadectw stanowi iloczyn kwoty 1 500 zł za toe oraz ilości energii finalnej, o której mowa we wniosku Spółki z dnia 5 kwietnia 2017 r. (1 500 zł/toe x 16,6 toe = 24 900 zł).

Jednocześnie Prezes URE, na podstawie art. 36 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*³⁰, zawiadomił Spółkę o niezakończeniu postępowania w przedmiocie wydania świadectwa efektywności energetycznej, w terminie przewidzianym w art. 22 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej (45 dni). Wskazał on równocześnie, że zwłoka w załatwieniu sprawy spowodowana jest koniecznością zgromadzenia kompletnego materiału dowodowego oraz wyjaśnienia wszelkich okoliczności sprawy. Jednocześnie Prezes URE wyznaczył nowy termin załatwienia sprawy, tj. do dnia 31 października 2017 r.

(akta kontroli str. 267-269)

Spółka przesłała do URE wymienione w wezwaniu dokumenty w terminach w nim określonych.

(akta kontroli str. 257-266)

W dniu 28 maja 2018 r. Spółka, na telefoniczną prośbę pracownika URE, przesłała do Prezesa URE kopię umowy na realizację Etapu I przedsięwzięcia. Jednocześnie poinformowała Prezesa URE, że realizacja Etapu II jest uzależniona od postępu prac budowlanych właściciela terenu, przez który prowadzona jest wymieniana sieć ciepłownicza.

(akta kontroli str. 243,292)

W dniu 7 czerwca 2018 r. Prezes URE wydał świadectwo efektywności energetycznej³¹ potwierdzające planowaną oszczędność energii wynikającą z przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej, którego wartość wynosiła 16,6 toe. Zwłoka w terminie wydania świadectwa, w stosunku do terminu określonego w art. 22 ust. 1 ustawy z 2016 r. o efektywności energetycznej

³⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm., dalej: „ustawa kpa”.

³¹ Nr PL4216/4/F/00198/2018

(45 dni od dnia złożenia wniosku o wydanie świadectwa) nie leżała po stronie Spółki.

(akta kontroli str. 242)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działania Spółki w zakresie spraw objętych kontrolą.

1.3. Wykorzystanie środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

1.3.1. Środki pomocowe, o jakie przedsiębiorstwo ubiegało się na poprawę efektywności energetycznej.

Opis stanu
faktycznego

Spółka w miesiącu lipcu 2016 r., w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020; Priorytet I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki; Działanie 1.7: Kompleksowa likwidacja niskiej emisji na terenie konurbacji śląsko-dąbrowskiej; Poddziałanie 1.7.2: Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w konurbacji śląsko-dąbrowskiej³²; aplikowała o środki dla trzech projektów:

- Projekt nr 1- ucieplnienie 12 budynków mieszkalnych na osiedlu Zabrze-Zaborze;
- Projekt nr 2-ucieplnienie centrum Zabrze obejmujące obszar w obrębie: Elektrociepłowni Fortum S.A., ul. Wolności, Bytomska i Powstańców Śląskich, w tym osiedle Zandka;
- Projekt nr 3-modernizacja sieci ciepłowniczej (przebudowa z kanałowej na preizolowaną) na terenie miasta Zabrze-zadanie nr 1: Przebudowa osiedlowej sieci ciepłowniczej w rejonie ul. Sportowej w Zabrze.

Powyższe wnioski na dofinansowanie projektów zostały ocenione negatywnie przez WFOŚiGW pełniący funkcje Instytucji Wdrażającej. Przyczyną negatywnej oceny wniosków była dokumentacja aplikacyjna, która nie spełniała wymogów dysponenta środków, tj.:

- Projekt nr 1 - kryterium merytoryczne II stopnia nr 1: „Kompletność dokumentacji aplikacyjnej wniosku i załączników”: pkt C.3 wniosku o dofinansowanie (obliczanie całkowitych kosztów kwalifikowalnych i wysokości dofinansowania) nie został wypełniony zgodnie z instrukcją;
- Projekt nr 2 - kryterium merytoryczne II stopnia nr 2: „Poprawność analizy finansowej i ekonomicznej”- nie wyliczono poziomu dofinansowania zgodnie z dokumentem „Metodyka wyliczenia maksymalnej wysokości dofinansowania ze środków UE”;
- Projekt nr 3
  - kryterium merytoryczne II stopnia nr 1: „Kompletność dokumentacji aplikacyjnej wniosku i załączników”- pkt. C.3 wniosku o dofinansowanie (obliczanie całkowitych kosztów kwalifikowalnych i wysokości dofinansowania) nie został wypełniony zgodnie z instrukcją;
  - kryterium merytoryczne II stopnia nr 1.1: „Spójność informacji zawartych we wniosku, załącznikach do wniosku”- brak spójności informacji zawartych we wniosku o dofinansowanie oraz załącznikach mający istotny wpływ na wysokość dofinansowania. Wartość robót budowlanych wskazana we wniosku o dofinansowanie (pkt C.1) nie wynikała ze złożonych

³² Zwanym dalej „Programem unijnym”.

w dokumentacji aplikacyjnej kosztorysów inwestorskich i analizy porównawczej kosztów budowy sieci ciepłowniczej;

- o kryterium merytoryczne II stopnia nr 2: „Poprawność analizy finansowej i ekonomicznej” - nie wyliczono poziomu dofinansowania zgodnie z dokumentem „Metodyka wyliczenia maksymalnej wysokości dofinansowania ze środków UE”;
- o kryterium merytoryczne II stopnia nr 3: „Poprawność identyfikacji i przypisania wydatków projektu z punktu widzenia ich kwalifikowalności”- zgodnie z informacjami w pkt. B.3.1 wniosku o dofinansowanie (opis projektu) wnioskodawca oświadczył, że wszystkie prowadzone przez niego roboty budowlane są kosztami kwalifikowanymi. Jednak, ze względu na rozbieżności w pkt. C.1 wniosku o dofinansowanie (wartość robót budowlanych), nie była możliwa identyfikacja kosztów kwalifikowanych stanowiących podstawę wyliczenia poziomu dofinansowania.

Prezes Zarządu Spółki na temat okoliczności przygotowania wniosków wyjaśnił m.in., że ww. wnioski były pierwszymi wnioskami o dofinansowanie przedsięwzięć w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, i że *dołożyliśmy wszelkiej staranności i wypełniliśmy wnioski wg najlepszej wiedzy i umiejętności.*

(akta kontroli str. 528-536)

Spółka w październiku 2016 r. złożyła do WFOŚiGW „Deklaracje o przygotowaniu projektu”, w ramach programów unijnych dla następujących projektów:

- Likwidacja kotłowni osiedlowej Helenka, likwidacja kotłowni osiedlowej Rokitnica oraz likwidacja niskiej emisji dla budynków na osiedlach Zabrze-Rokitnica-Helenka, szacunkowy koszt zadania 69 618 000 zł brutto;
- Modernizacja sieci ciepłowniczej-przebudowa z kanałowej na preizolowaną na terenie miasta Zabrze, szacunkowy koszt 55 350 000 zł brutto;
- Zmiana sposobu zasilania w ciepło budynków zasilanych z grupowego węzła cieplnego U8 w Zabrzu-Zaborzu, szacunkowy koszt 3 567 000 zł brutto;
- Ucieplnienie centrum Zabrze obejmujące obszar w obrębie: Elektrociepłowni Fortum Zabrze S.A., ul. Wolności, Bytomską i Powstańców Śląskich, w tym osiedle Zandka-Etap II część I, Etap III oraz Etap IV, szacunkowy koszt 13 087 200 zł brutto.

W grudniu 2016 r., Zarząd ZPEC, z uwagi na duże koszty pozyskania zabezpieczeń finansowych na realizację zadań³³ podjął decyzję o odstąpieniu od aplikowania o środki dla ww. projektów.

(akta kontroli str. 294-297)

W miesiącu maju 2017 r. Spółka ponownie aplikowała o środki dla dwóch projektów, z których zrezygnowała w grudniu 2016 r.:

- Modernizacja sieci ciepłowniczej w Zabrzu-przebudowa sieci z kanałowej na preizolowaną na terenie miasta Zabrze;
- Ucieplnienie centrum Zabrze obejmujące obszar w obrębie: Elektrociepłowni Fortum Zabrze S.A., ul. Wolności, Bytomską i Powstańców Śląskich w tym osiedle Zandka-Etap III i IV.

Wnioski o dofinansowanie tych projektów zostały ocenione pozytywnie przez WFOŚiGW (pełniący funkcję Instytucji Wdrażającej), w związku z czym podpisane zostały dwie umowy:

- umowa o dofinansowanie nr 21/2018 Projektu „Modernizacja sieci ciepłowniczej w Zabrzu-przebudowa sieci z kanałowej na preizolowaną POIS.01.07.02-00-

³³ W następnym konkursie wymóg ten został zniesiony.

0009/17” zawarta w Katowicach dnia 15 stycznia 2018 r. Zgodnie z umową planowany całkowity koszt realizacji projektu wynosił 9 988 362,60 zł, maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych 8 013 720 zł, dofinansowanie w kwocie nie większej niż 3 578 125,98 zł;

- umowa o dofinansowanie nr 22/2018 „Uciepłownienie centrum Zabrze obejmujące obszar w obrębie: Elektrociepłowni Fortum Zabrze S.A., ul. Wolności, Bytomską i Powstańców Śląskich w tym osiedle Zandka-Etap III i IV POIS.01.07.02-00-0007/17” zawarta w Katowicach dnia 15 stycznia 2018 roku. Według umowy planowany całkowity koszt realizacji projektu wynosi 4 435 481 zł, maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych 3 489 542 zł, dofinansowanie w kwocie nie większej niż 2 966 111 zł.

Dodatkowo spółka pozyskała z WFOŚiGW:

- pożyczkę dla zadania „Termomodernizacja budynku biurowego zlokalizowanego przy ulicy J.W. Goethego 3 w Zabrzu, w kwocie 127 341 zł.
- pożyczkę dla zadania „Zmiana sposobu zasilania w ciepło budynków zasilanych z grupowej stacji wymienników W-2 przy ul. Ciołkowskiego i ul. Gagarina w Zabrzu” w kwocie 970 141 zł.

(akta kontroli str. 296)

1.3.2. Wykorzystanie środków pomocowych.

Analizie poddano dwa przedsięwzięcia realizowane przez Spółkę z wykorzystaniem środków pożyczki WFOŚiGW oraz środków z funduszy unijnych poprawiające efektywność energetyczną przesyłu energii. Analizowane przedsięwzięcia były ujęte w *Planie Rozwoju na lata 2016–2018 ZPEC w zakresie obecnego i przyszłego zaspokojenia zapotrzebowania na ciepło w mieście Zabrze*.

(akta kontroli str. 22)

Pożyczka z WFOŚiGW.

W dniu 10 lutego 2016 r. Spółka zawarła umowę pożyczki z WFOŚiGW dla zadania pn. „Zmiana sposobu zasilania w ciepło budynków zasilanych z grupowej stacji wymienników W-2 przy ul. Ciołkowskiego i ul. Gagarina w Zabrzu”. Całkowity koszt zadania wynosił 1 485 480 zł netto.

Zgodnie z umową kwota pożyczki została ustalona do wysokości 970 144 zł, co stanowiło 72,13 % kosztów kwalifikowanych (1 344 990 zł netto), a termin realizacji zadania ustalono na dzień 30 listopada 2016 r.

Zgodnie z umową, celem potwierdzenia osiągnięcia efektu rzeczowego, Spółka zobowiązana była do przedłożenia w terminie do 15 grudnia 2016 r.:

- uwierzytelnionej kserokopii protokołu odbioru końcowego i przekazania zadania do użytkowania;
- uwierzytelnionej kserokopii zawiadomienia do właściwego organu nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy, o którym mowa w art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*³⁴;
- oświadczenia Spółki o niewniesieniu sprzeciwu przez właściwy organ nadzoru budowlanego, o którym mowa w art. 54 ustawy *Prawo budowlane*.

Całość zadania została zrealizowana przez Spółkę w terminie do dnia 31 sierpnia 2016 r., tj. trzy miesiące przed terminem ustalonym w umowie pożyczki. Wykonane prac finansowanych środkami pomocowymi były zgodne z celem określonym w umowie. Spółka dla potwierdzenia osiągnięcia efektu rzeczowego przekazała w dniu 15 grudnia 2016 r. do WFOŚiGW wymagane w umowie ww. dokumenty.

(akta kontroli str. 308-348)

³⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, ze zm., dalej: „ustawa Prawo budowlane”.

Dofinansowanie ze środków unijnych.

W dniu 15 stycznia 2018 r. Spółka zawarła z WFOŚiGW umowę na dofinansowanie zadania pn.: „Modernizacja sieci ciepłowniczej w Zabrze–przebudowa sieci z kanałowej na preizolowaną POIS.01.07.02.-00-0009/17”. Koszt całkowity projektu wynosił 9 988 363 zł, w tym wydatki kwalifikowane 8 013 720 zł. Dofinansowanie projektu 3 578 126 zł stanowiło 44,65 % wydatków kwalifikowanych.

Termin zakończenia inwestycji, składającej się z trzech zadań, ustalono na 31 grudnia 2021 r. Celem potwierdzenia osiągnięcia zaplanowanego efektu rzeczowego (długość zmodernizowanej sieci ciepłowniczej - 2,24 km) Spółka została zobowiązana do przedstawienia następujących dokumentów:

- protokołów końcowego odbioru i przekazania do eksploatacji całego przedsięwzięcia, sporządzone do dnia 31 grudnia 2021 r. obejmujące pełny zakres rzeczowy, wskazany w harmonogramie realizacji projektu;
- oświadczenie Spółki, że zgłosiła do właściwego organu nadzoru budowlanego zakończenie prac oraz o braku sprzeciwu właściwego organu nadzoru budowlanego dla zadań, które tego wymagały.

Efekt rzeczowy ma zostać potwierdzony w terminie przedłożenia wniosku o płatność końcową.

(akta kontroli str. 384-428, 430-434)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. zaawansowanie robót było zgodne z aktualnym harmonogramem i przedstawiało się następująco:

- zadanie 1: zrealizowano dwa etapy, trzeci kończący zadanie przewidziany do realizacji w 2019 r.;
- zadanie 2: zrealizowany pierwszy etap, drugi i trzeci przewidziany do realizacji w 2019 r. i 2020 r.;
- zadanie 3: przewidziany do realizacji w trzech etapach w latach 2019-2020.

Poniesione wydatki ogółem wyniosły 2 585 359 zł (25,88 %), w tym wydatki kwalifikowane 1 899 276 zł (23,7 %). Wnioskowane dofinansowanie 848 027 zł (23,7 %), w tym wypłacone w listopadzie 2018 r.–383 135,71 zł. W dniu 10 stycznia 2019 r. Spółka złożyła wniosek o płatność za okres od 10 października 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. na kwotę 464 891 zł – wniosek w trakcie zatwierdzania.

(akta kontroli str. 380-383, 428)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka w okresie objętym kontrolą podejmowała działania celem pozyskania środków zewnętrznych na wsparcie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, efektem czego było uzyskanie w 2018 r. środków unijnych, w formie dofinansowania, na realizację dwóch przedsięwzięć, mających skutkować zmniejszeniem zużycia energii finalnej w wysokości 169,403 toe. Działania te jednak nie były w pełni skuteczne, gdyż w 2016 r., trzy wnioski Spółki na dofinansowanie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej zostały odrzucone, ponieważ załączona do nich dokumentacja nie spełniała wymogów dysponenta środków. Analizowane w ramach niniejszej kontroli dwa przedsięwzięcia ujęte były w *Planie rozwoju przedsiębiorstwa*, realizowane były zgodnie z zatwierdzonymi przez WFOŚiGW harmonogramami, a zakres wykonanych prac odpowiadał celom określonym w umowach.

1.4. Efekty wykorzystania środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

Zgodnie z umową pożyczki z WFOŚiGW dla zadania pn. „Zmiana sposobu zasilania w ciepło budynków zasilanych z grupowej stacji wymienników W-2 przy ul. Ciołkowskiego i ul. Gagarina w Zabrze” efektem ekologicznym przedsięwzięcia miało być zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do atmosfery: pył – 69 kg/a, SO₂ – 1 164 kg/a, NO_x – 391 kg/a, CO – 489 kg/a i CO₂ – 195 412 kg/a. W umowie nie określono wartości zaoszczędzonej energii finalnej. Data osiągnięcia efektu ekologicznego ustalona została, podobnie jak w przypadku efektu rzeczowego, na dzień 30 listopada 2016 r.

Umowa nie przewidywała sprawdzenia (weryfikacji) uzyskania założonych efektów. Spółka zobowiązana była natomiast do utrzymania efektów rzeczowego i ekologicznego przez minimum pięć lat, pod rygorem rozwiązania umowy.

Zgodnie z umową, potwierdzeniem osiągniętego efektu ekologicznego było oświadczenie o osiągnięciu efektu, zadeklarowanego przez Spółkę we wniosku o pożyczkę, które Spółka przedłożyła WFOŚiGW w wymaganym terminie, tj. w dniu 15 grudnia 2016 r.

(akta kontroli str. 308-319)

Zgodnie z umową na dofinansowanie zadania pn.: „Modernizacja sieci ciepłowniczej w Zabrze – przebudowa sieci z kanałowej na preizolowaną POIS.01.07.02.-00-0009/17” efektem ekologicznym przedsięwzięcia miało być:

- zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu: 6 045,37 GJ/rok;
- zmniejszenie zużycia energii pierwotnej: 4 812,11 GJ/rok;
- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych: 691,97 MgCO₂/rok;
- spadek emisji pyłów: 0,287 Mg/rok.

W celu potwierdzenia osiągnięcia zaplanowanego efektu ekologicznego Spółka zobowiązana została do przedstawienia następujących dokumentów:

- protokołów końcowego odbioru i przekazania do eksploatacji całego przedsięwzięcia, sporządzonych do dnia 31 grudnia 2021 r. obejmujących pełny zakres rzeczowy, wskazany w harmonogramie realizacji projektu;
- oświadczenia Spółki o osiągnięciu wartości zużycia energii końcowej;
- arkusza wyliczeniowego – wyliczenie wskaźników rezultatu.

Efekt ekologiczny miał zostać potwierdzony w terminie do 14 dni od momentu osiągnięcia wartości docelowej rezultatu bezpośredniego, tj. po 31 grudnia 2021 r.

(akta kontroli str. 433)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działania Spółki w zakresie spraw objętych kontrolą.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 27 marca 2019 r.

Kontroler
Aleksander Górniak
Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

.....